

Практична реалізація антикорупційної політики в Україні

Постановка проблеми. Актуальність проблеми обумовлена тим, що одним із питань, яке досі намагаються вирішити навіть у найсильніших державах є питання боротьби з корупційними злочинами. Ця проблема потребує невідкладного рішення, адже наслідки процвітання корупції в державі є неминучими, і вони значно погіршують політичну ситуацію.

Метою дослідження є висвітлення актуальних питань, пов'язаних з практичною реалізацією антикорупційної політики в Україні.

Завдання дослідження – аналіз та оцінка боротьби з хабарництвом в Україні.

Об'єктом дослідження є впровадження антикорупційної політики в Україні.

Предмет дослідження – ефективність впровадження антикорупційної політики в Україні.

Стан дослідження проблеми. Вирішенням проблеми боротьби з корупційними правопорушеннями почали займатися ще в античних країнах. Дана проблема посідала одне з найважливіших місць і в нашій країні на різних етапах розвитку української державності. Аналізом цього питання займалися різні науковці, зокрема І. Беззуб, В. Купрійчук, Н. Тарасенко.

Виклад основного матеріалу. Наразі Україна перебуває на етапі реформування. Нерідко в даний час виникають політичні, соціальні та економічні проблеми. Однією з них є проблема запобігання та протидія корупції.

Всім відомо, що після корупції перед державою постають інші проблеми, які потребують невідкладного вирішення, зокрема: підрив законності в політичній системі, гальмування економічного розвитку нашої країни, унеможливлення самореалізації громадян та ін. Безумовно, наведені вище проблеми відбиваються на соціальному стані населення.

Відколи Україна стала незалежною, влада намагалася боротися з корупцією різними шляхами. Так, ще на початку 90-х років українські уряди намагалися вирішити дану проблему. Для того влада приймала низку відповідних нормативно-правових актів, які, на жаль виявились неефективними за результатами як національних, так і закордонних досліджень.

Як наслідок, корупція стала однією із найбільших проблем населення. Народ, втративши довіру до влади, почав вважати Україну однією із найкорумпованіших країн світу. Це свідчить про неналежне виконання Національної антикорупційної стратегії на 2011-2015 роки, затвердженої Указом Президента України від 21 жовтня 2011 року.

Даний нормативно-правовий акт не відповідав міжнародним стандартам щодо органів, відповідальних за виконання функцій формування та реалізацію антикорупційної політики, ні за критеріями спеціалізації, ні за критеріями незалежності й розподілу функцій між органами з різним правовим статусом та обсягом повноважень. Не менш прикрою була відсутність дій, спрямованих на вирішення проблеми боротьби з корупційними злочинами. Жоден з державних органів не здійснював функції у сфері антикорупційної політики.

Звідси випливає, що в Україні була відсутня ефективна антикорупційна стратегія, яка вирішила би гостру і актуальну в даний час проблему.

Саме таку оцінку Національній антикорупційній стратегії на 2011-2015 роки надав співробітник НЮБ НБУВ І. Беззуб.

Відомо, що неможливо вирішувати важливі питання без нормативно-правової бази. Нормативно-правові акти, спрямовані на вирішення тієї чи іншої проблеми, допомагають уповноваженим особам зрозуміти, які саме заходи є необхідними задля подолання чинників, які гальмують розвиток держави. Таким чином, створення нормативно-правової бази є надзвичайно важливим етапом реалізації антикорупційної політики, ігнорування якого є недопустимим. Тому важливо звернути увагу і на цей момент.

Саме з цього етапу нова українська влада розпочала здійснення антикорупційної діяльності. 14 жовтня 2014 року Верховна Рада прийняла низку антикорупційних законів: «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо визначення кінцевих вигодоодержувачів юридичних осіб та публічних діячів», «Про засади державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційна стратегія) на 2014–2017 роки», «Про Національне антикорупційне бюро України», «Про запобігання корупції». 16 вересня 2014 р. було прийнято Закон України «Про очищення влади». Всі ці закони були підписані П. Порошенком 23 жовтня 2015 р.

Нове законодавство поставило перед владою такі завдання:

- створення спеціально уповноважених установ щодо запобігання корупції, відповідальних за комплекс заходів із формування та реалізації антикорупційної політики;
- проведення антикорупційної експертизи виборчого законодавства та його перегляд на основі висновків щодо корупціогенності та європейських стандартів;
- підвищення рівня прозорості діяльності Верховної Ради України та місцевих рад;
- вживання усіх необхідних заходів для запобігання корупції в державних закупівлях;
- здійснення заходів, спрямованих на забезпечення вільної конкуренції та проведення адміністративної та судової реформ;
- реформування правоохоронних та контролюючих органів;
- ухвалення у співпраці з інститутами громадянського суспільства плану заходів, орієнтованого на різні соціальні та вікові групи і спрямованого на комплексне розв'язання проблеми боротьби з корупцією.

Згідно з чинним законодавством, боротьбою з корупцією в Україні повинні займатися три структури: Національне антикорупційне бюро України (НАБУ), Спеціалізована антикорупційна прокуратура (САП) та Національне агентство з питань запобігання корупції (НАЗК).

Найважливіші завдання отримала Спеціалізована антикорупційна прокуратура. Даний орган призначений для здійснення нагляду за дотриманням законів під час проведення оперативно-розшукової діяльності та досудового розслідування Національним антикорупційним бюро, яке є слідчим правоохоронним органом, підтримання державного обвинувачення у відповідних провадженнях та представництва інтересів громадянина або держави в суді у випадках, передбачених Законом «Про прокуратуру» і пов'язаних з корупційними або пов'язаними з корупцією правопорушеннями. Національне агентство з питань запобігання корупції призначене для розробки антикорупційної політики, моніторингу майнових декларацій чиновників і вирішення питань конфлікту інтересів.

Праця антикорупційних установ стала помітною. Початок їхньої діяльності став досить непоганим, адже низка антикорупційних дій вже доведена до кінця, зокрема: відкрито майнові декларації держслужбовців, введено нове поняття злочину «незаконне збагачення», що означає наявність у держслужбовця майна, яке він не міг придбати на свої законні доходи, здійснення перевірки чиновників у всіх органах державної влади та органах місцевого самоврядування, відкрито реєстри власників нерухомості та земельних ділянок, а також інформацію про реальних власників компаній.

Продовження антикорупційної діяльності стало іншим. Процес вирішення актуальної та гострої в даний час проблеми пригальмовується. Значно ускладнилася ситуація через суперечки між НАБУ та НАЗК. Вирішення проблеми не може проходити злагоджено, якщо виникають суперечки між установами, що мають спільне завдання – протидія хабарництва. Прикрим є також факт, що Національне антикорупційне бюро ігнорувало справи щодо корупції високого рівня. До жодних позитивних зрушень у боротьбі з корупцією не призведе також те, що НАБУ почало укладати договори з олігархами. А потрібно приборкувати їхнє свавілля, адже олігархи – це одні із головних носіїв такої хвороби як хабарництво.

Окремого розгляду потребує ще один чинник, що лише загострює проблему. Мова йде про те, що антикорупційні установи очолюють досить сумнівні особи. Підозри падають на керівника НАБУ пана Ситника, що неналежно виконує свої обов'язки, блокуючи розслідування великих справ і укладаючи угоди з олігархами. Це вже свідчить про те, що працівники НАБУ отримують хабарі за блокування розгляду справ.

Про гальмування вирішення проблеми подолання хабарництва свідчить наступний факт: агент НАБУ пропонував чималу суму грошей першому заступнику голови ДМС. Працівники антикорупційної установи не тільки отримують, а ще й пропонують хабарі. Таким чином, вирішення проблеми опиняється на межі колапсу.

Загалом українська влада розробила досить ефективну стратегію боротьби з корупцією, яка допоможе вирішити гостру та актуальну в даний час проблему. Проте цього недостатньо для викорінення корупції. З'являється ще одна перешкода у вирішенні проблеми: неналежне виконання уповноваженими особами умов антикорупційної стратегії, що спричиняє гальмування усунення наслідків корупційних правопорушень.

Висновки. Антикорупційна політика реалізувалася лише частково. Так, влада вже зробила перший крок: розробила стратегію, що забезпечує успішне вирішення проблеми боротьби з корупцією. Проте далеко не всі приступають до наступного етапу практичної реалізації антикорупційної політики: належне виконання завдань, пов'язаних з вирішенням даної проблеми. Тому корупція надалі залишається однією з проблем, що потребують невідкладного вирішення.

Список використаних джерел

1. Беззуб І. Антикорупційна політика в Україні. – Режим доступу: http://nbuviap.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=1260
2. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо визначення кінцевих вигодоодержувачів юридичних осіб та публічних діячів» 2014 р.
3. Закон України «Про Національне антикорупційне бюро України» 2014 р.
4. Закон України «Про запобігання корупції» 2014 р.
5. Закон України «Про засади державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційна стратегія) на 2014–2017 роки» 2014 р.
6. Закон України «Про очищення влади» 2014 р.
7. Купрійчук В. Проблеми та суперечності реалізації антикорупційної політики в Україні. – Режим доступу: <http://visnyk.academy.gov.ua/wp-content/uploads/2013/11/2011-3-15.pdf>
8. Тарасенко Н. Боротьба з корупцією в Україні: успіхи, проблеми, перспективи. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=1532:antikoruptionsijna-reforma-2&catid=64&Itemid=376
9. Гончарук Т. В., Гурик М. І., Шумка М. Л. Філософські проблеми державного управління. Навч. посібник. Тернопіль. – Економічна думка, 2010. – 126 с.
10. Шумка М. Етичні виміри діяльності державного управління в античній парадигмі / Михайлина Шумка // Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Роль суспільних наук у забезпеченні стабільності розвитку глобальних світових процесів у XXI ст.» м. Київ, 1-2 квітня 2016 р.
11. Гончарук-Чолач, Т. Сучасні парадигми державного управління: теоретико-філософське осмислення / Тетяна Гончарук-Чолач // Психологія і суспільство. – 2010. – № 4. – С. 72-81.
12. Гурик М.І., Шумка М. Л. «Каста луччих людей» у соціально-філософському вченні Дмитра Донцова / Михайлина Шумка, Мирослава Гурик // Наукові записки Національного університету «Острозька академія». – Серія «Філософія». – Вип. 8. – Острог, 2011. – С. 36-46.